

De Pedagogische Professional

Linda Keuvelaar – van den Bergh

Inleiding

Uit eerdere samenwerking tussen het samenwerkingsverband EC Rotonde, Auris en de Hogeschool Utrecht is het idee gekomen om samen met Fontys het Raak-Pro project 'De Pedagogische Professional' aan te vragen. Het doel van het project is om de pedagogische sensitiviteit van leerkrachten te versterken met het oog op de ontwikkeling van de sociale en communicatieve competenties van leerlingen. Daarnaast is het professioneel leren met en van elkaar een belangrijk doel, niet alleen door leerkrachten van het samenwerkingsverband onderling, maar ook met en van leerkrachten van Auris, cluster 2 onderwijs. Het project is opgesplitst in twee fasen, fase 1 en fase 2.

Fase 1

In fase 1 van het project zijn dertien verschillende deelprojecten uitgevoerd binnen scholen. Ieder deelproject werd geleid door een onderzoekende leraar. Deze leraar voerde een interventie uit met een groepje van drie of vier collega's. De interventie richtte zich op het vergroten van de pedagogische sensitiviteit van de collega's. Dit werd gedaan door samen te reflecteren op zelf gemaakte video-opnames of beschrijvingen van situaties die zich hadden voorgedaan in de klas. Er is gekeken naar verschillende aspecten van pedagogische sensitiviteit; Een *alerte waarneming*, het opmerken van signalen van leerlingen, een *open (onbevooroordeelde), empathische interpretatie* van de waarneming, een *adequate respons*, afgestemd aan de omstandigheden en behoeften van de leerling(en), een *tijdige respons* en aandacht voor de balans in de *leraar-leerling relatie*.

Binnen het samenwerkingsverband hebben de volgende deelprojecten plaatsgevonden:

- De Ammers, deelproject PBS
- Het Mozaïek deelproject PBS
- Anne Frank deelproject PBS
- De Kiezel en de Kei deelproject PBS
- De Knotwilg PBS
- Merwedonk deelproject leerlingen die minder aandacht vragen
- Winnerteam deelproject bovenschoolse voorziening EC Rotonde
- Lunchcafé deelproject bovenschools EC Rotonde
- Positieve mindset deelproject bovenschools EC Rotonde

Uit de resultaten bleek dat leerkrachten hun eigen pedagogische sensitiviteit over het algemeen hoger waarden dat de leerlingen dat doen. De verschillende aspecten van pedagogische sensitiviteit hangen sterk met elkaar samen, dus leerkracht die de signalen van leerlingen alert oppikken, reageren hier ook vaak tijdig en adequaat op. Het leren met en van elkaar werd erg waardevol gevonden door de leerkrachten, evenals het bewust stilstaan bij het eigen pedagogisch handelen en de eigen opvattingen. Een aandachtspunt is wel om deze opbrengsten vast te houden, in de waan van alledag worden nieuw geleerde dingen weer snel vergeten. Het leren van en met elkaar gebeurt spontaan minder dan eigenlijk gewenst is door de leerkrachten. Enkele quotes uit de evaluaties:

"Ik ben me meer bewust van het belang van het kijken naar hoe de leerling reageert. Ik neem tijd en wacht langer voordat ik antwoord en dan zie ik meer."

"Ik heb een steen verlegd; als je met één kind iets verandert, kan dat iets doen met de hele groep. Niet alleen dat ene steentje maar ik heb meer dingen gezien en er wat anders mee gedaan. Ik heb gekeken, ik benader een kind of groepje en bemerk meer positieve reactie naar mij, waardoor het groepje wat om de leerling heen zat ook weer anders op mij ging reageren".

'Het is moeilijk om scherp te blijven en alert te blijven. Andere zaken nemen weer de aandacht. Oude patronen keren terug. Een vervolg zou goed zijn'.

Fase 1 is afgesloten in december 2014. Alle opbrengsten zijn te zien op de website www.pedagogischeprofessional.nl.

Fase 2

In fase 2 bouwen we voort op de ervaringen en resultaten van fase 1. In september 2015 starten er twee professionaliseringstrajecten. In het *professionaliseringstraject Pedagogische Sensitiviteit* worden vier plenaire bijeenkomsten afgewisseld met vier intervisiebijeenkomsten op de eigen school. In de plenaire bijeenkomsten worden recente, relevante theorieën over pedagogische sensitiviteit in relatie tot het versterken van sociale competenties van leerlingen besproken. De theorie wordt steeds verduidelijkt en concreet gemaakt aan de hand van praktijkvoorbeelden en verwerkt door het uitvoeren van actieve werkvormen. Voor de intervisiebijeenkomst maken leerkrachten een video-opname van een lessituatie. Deze opnames worden besproken in de intervisiegroep.

Voor onderwijsprofessionals die zich verder willen verdiepen in het coachen van collega's is er een *'train de trainer programma'*. Hierin leren zij collega's te coachen tijdens de intervisiebijeenkomsten. Het gaat hierbij om het creëren van een veilige sfeer, het stellen van vragen, rolneming en het betrekken van ieders perspectief. Ook het geven van (kritische) feedback te geven en het bevorderen van het geven van feedback aan elkaar zijn vaardigheden die hierbij horen.

Om de duurzaamheid te bevorderen, worden nu de schoolleiders vanaf het begin meer meegenomen in het proces en in het onderzoek. In april 2016 worden de professionaliseringstrajecten afgerond. Alle verzamelde data worden dan geanalyseerd en verwerkt in producten en publicaties. In december 2016 wordt het project afgesloten.

Wist je dat?

RAAK staat voor: Regionale Actie en Aandacht voor Kenniscirculatie

RAAK-PRO is speciaal gericht op het versterken praktijkgericht onderzoek aan hogescholen, in samenwerking met de beroepspraktijk, intensiveren relaties met kennisinstellingen

Een RAAK-PRO project duurt meestal vier jaar, voor ons project hebben we een verlenging gekregen van een half jaar, dus we zijn er in totaal 4,5 jaar mee bezig.

In dit project werken we met vijf partners; het samenwerkingsverband Driegang EC Ronde, Auris cluster 2 onderwijs, de Hogeschool van Utrecht, de Universiteit voor Humanistiek en Fontys Opleidingscentrum Speciale Onderwijszorg (projectleiding).

Meer info?

Linda Keuvelaar – van den Bergh, L.vandenBergh@fontys.nl, telefoon: 06 51112140